

Sygn. akt IV Cz 767/12

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku Wydział IV Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jolanta Deniziuk (spr.),

Sędziowie SO: Elżbieta Jaroszewicz, Mariola Watemborska

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2013 r. w Słupsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **K. K. i Z. S.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej w G.**

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej

na postanowienie o kosztach procesu zawarte w pkt III i IV wyroku Sądu Rejonowego w Słupsku Wydział I Cywilny, z dnia 5 listopada 2012r., sygn. akt I C 234/11

postanawia:

I. Zmienić zaskarżone postanowienie;

-zawarte w punkcie III wyroku ten sposób że, zasadzić solidarnie od powodów K. K. i Z. S. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w G. kwotę 928,56 zł (dziewięćset dwadzieścia osiem złotych pięćdziesiąt sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu, nie obciążając w pozostałej części powodów kosztami procesu należnymi stronie pozwanej,

- zmienić zaskarżone postanowienie zawarte w punkcie IV wyroku ten sposób że:

a) nakazać ściągnąć solidarnie od powodów K. K. i Z. S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Słupsku kwotę 1.160 zł (tysiąc sto sześćdziesiąt złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa

b) nakazać ściągnąć od pozwanej (...) Spółce Akcyjnej w G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Słupsku kwotę 183 zł (sto osiemdziesiąt trzy złote) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa,

II. oddalić zażalenie w pozostałym zakresie;

III. nie obciążać powodów kosztami postępowania zażaleniowego.

IVCz 767/12

UZASADNIENIE

W zaskarżonym pkt III wyroku z dnia 5.11.2012r. Sąd Rejonowy zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 615 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, zaś w pkt IV nakazał ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Słupsku kwotę 1.343 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Rejonowy, orzekając jw. na podstawie art. 100 kpc, z uwzględnieniem art. 113 ust. 1 uksc, miał na uwadze wynik postępowania i obliczył koszty od wygranej powodów oraz koszty wygranej pozwanego, przy czym pozwanego obciążył całością kosztów opinii biegłego, uznając, że co do zasady pozwany przegrał sprawę. Bez opinii nie byłoby zaś możliwe określenie wysokości wynagrodzenia należnego powodom. Nadto pozwany winien był wcześniej dążyć do wyjaśnienia swej sytuacji na drodze pozasądowej.

Zażalenie na zawarte w pkt III i IV wyroku postanowienia dotyczące kosztów postępowania wywiódł pozwany, który, zarzucając naruszenie art. 100 kpc, w zw. z art. 98 § 1 kpc, a także art. 113 ust. 1 uksc, wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia zawartego w pkt III wyroku przez zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz kwoty 1.862,96 zł oraz uchylenie postanowienia zawartego w pkt IV wyroku.

Skarżący miał na uwadze, że to powodowie wnieśli o powołanie biegłego. Podniósł, że ustalenie przez Sąd I instancji zasad poniesienia przez strony kosztów procesu jest nieuzasadnione i narusza wskazane przepisy prawa. Pozwana nie zgodziła się z konstatacją Sądu I instancji, iż co do zasady przegrała powództwo, jak i że ją ma obciążać obowiązek poniesienia pełnych kosztów opinii sporządzonej na skutek zawyżenia żądanego przez powodów wynagrodzenia. Skarżący podkreślił też, że wbrew stanowisku Sądu I instancji strona pozwana dążyła do usankcjonowania służebności przez rozpoczęciem sporu sądowego, jak i że występowała z propozycją ugodowego jego zakończenia.

W odpowiedzi na zażalenie powodowie domagali się jego oddalenia oraz zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego.

Powodowie zaprzeczyli, by pozwana dążyła do pozasądowego rozstrzygnięcia sporu, podnieśli też, że nie mieli innej, aniżeli w trybie postępowania sądowego, możliwości ustalenia wysokości przysługującego im wynagrodzenia za korzystanie z ich gruntu, zaś określenie należnej im sumy zależało od wzajemnego obrachunku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 98 kpc, strona przegrywająca sprawę ponosi koszty procesu, w tym obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów zalicza się również wynagrodzenie ustanowionego w sprawie adwokata lub radcy prawnego. Wysokość zaś wynagrodzenia pełnomocnika sąd ustala na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349). O kosztach procesu, zgodnie z dyspozycją art. 108 kpc, sąd rozstrzyga w orzeczeniu kończącym sprawę w danej instancji.

Powyższy przepis ustanawia dwie podstawowe zasady rozstrzygania o kosztach procesu tj. zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę kosztów niezbędnych i celowych. Przegrywającym jest powód, którego żądanie nie zostało uwzględnione, lub pozwany, którego obrona okazała się nieskuteczna. Dla oceny, czy strona przegrała sprawę, obojętne jest, czy ponosi ona winę za prowadzenie procesu. Ocena zaś, czy i w jakim stopniu strona wygrała lub przegrała sprawę, powinna być dokonana przez porównanie roszeń dochodzonych z ostatecznie uwzględnionymi.

W razie jednak częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty te będą, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 100 kpc, wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, ale tylko w następujących sytuacjach; jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Artykuł ten wraza zasadę kompensacji kosztów procesu która znajduje zastosowanie w wypadku jedynie częściowego uwzględnienia żądań. Stanowi ona elastyczne dostosowanie zasady odpowiedzialności za wynik sprawy do sytuacji, w

której obie strony są - w różnym albo w takim samym stopniu - wygrywającym i przegrywającym zarazem. Tym nie mniej definicja strony przegrywającej zwarta jest w art. 98 kpc.

Decyzja, czy w wypadku uwzględnienia powództwa tylko w pewnej części koszty procesu powinny być wzajemnie zniesione, czy też stosunkowo rozdzielone, powinna być zawsze oparta na słuszności.

Zasady słuszności sprzeciwiają się wzajemnemu zniesieniu kosztów procesu na podstawie art. 100 kpc w razie istnienia znacznej różnicy kosztów poniesionych przez każdą ze stron oraz różnicy w kosztach, jaką każda ze stron powinna ponieść wskutek ostatecznego wyniku procesu.

Z taką też sytuacją mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie. To ostatecznie strona decyduje, z jakim żądaniem występuje, z wszelkimi konsekwencjami z tego wynikającymi. Same trudności w ustaleniu wysokości roszczenia nie mogą samodzielnie wpływać na zasady ponoszenia kosztów procesu. Bezsporne żądanie w kwocie 43 200 zł obejmowało odszkodowanie z tytułu bezumownego korzystania z części nieruchomości i powód w pozwie uzasadnił sposób obliczenia tego wynagrodzenia. Odwołał się do przeprowadzonego rozeznania rynku i analizy podobnej umowy. Tym samym zdecydował, że dochodzona w pozwie kwota odpowiada szkodzie wynikającej z zajęcia przez pozwanego części jego nieruchomości. Ustalenie ostatecznie wysokości miesięcznej opłaty w wysokości 1.200 zł za posadowioną na powierzchni 44m² trafostację, przy ulicy która nie znajduje się w centrum miasta lub chociażby uprawdopodobnienia możliwości czerpania dochodów we wskazanej kwocie ostatecznie nie może pozostać bez wpływu na rozliczenie kosztów procesu według ogólnych zasad. Zgodzić się należy z powodem, że szczegółowe wyliczenie szkody w takim przypadku może nastęrczać trudności. Tym nie mniej domaganie się szkody w wysokości przekraczającej prawie dziesięciokrotnie wysokość ustaloną przez biegłą to efekt sposobu wyliczenia szkody przez samego powoda.

Wskazanie na konieczność wystąpienia na drogę sądową, wobec odmowy wypłacenia odszkodowania w żądanej przez powoda kwocie i trudności w ustaleniu wysokości zadośćuczynienia nie są więc jeszcze wystarczającymi przesłankami do nie obciążania go kosztami procesu. Wobec wniesienia powództwa o zapłatę pozwany podjął się obrony swoich praw ponosząc z tego tytułu określone koszty.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, nieobciążania powoda kosztami procesu w części lub całości poszukiwać należało ewentualnie na gruncie art. 102 kpc.

Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” o których mowa w art. 102 kpc, zaliczane są zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Uwzględnić należy więc nie tylko trudną sytuację materialną i rodzinną strony, ale także sytuację wynikającą z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywnego przekonania strony o zasadności roszczenia. Całokształt zaś okoliczności, które mogą uzasadniać zastosowanie wyjątku określonego w art. 102 kpc ostatecznie powinno być ocenione przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego.

Uwzględniając więc fakt, iż część nieruchomości powodów została faktycznie zajęta przez stację trafo, a także mając na uwadze trudności w szczegółowym ustaleniu wysokości odszkodowania, należało w części odstąpić od obciążania powodów kosztami procesu. To wszakże strona pozwana, jako potentat na rynku energetycznym powinna dążyć do uregulowania stanu faktycznego i prawnego wynikającego z posadowienia elementów należącej do niej sieci przesyłowej na cudzym gruncie.

W niniejszej sprawie strona powodowa wygrała sprawę w 7,8 % (3.359,50 zł – zasadzona kwota : 43.200 zł – żądana kwota) jednocześnie przegrywając ją w 92,2 %. Pozwana z kolei wygrała przedmiotowy proces w 92,2 % i przegrała w 7,8 %. Konsekwencją tego faktu jest to, że zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania K. K. i Z. S. powinni solidarnie pokryć 92,2 % kosztów procesu, zaś (...) S.A. w G. 7,8%.

Na koszty procesu po stronie powodowej w kwocie 4.560 zł składały się opłata od pozwu – 2.160 zł oraz wynagrodzenie dla pełnomocnika powodów – 2.400 zł (§ 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za

czynności radców prawnych...). Po stronie pozwanej powstały z kolei koszty związane z reprezentowaniem jej przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego 2.400 zł (§ 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych...). Powodowie powinni więc, co do zasady partycypować w wymienionych wyżej kosztach procesu poniesionych przez pozwaną w 92,2 % ich wysokości, tj. w kwocie 2.212,80 zł. Pozwana zaś winna uczestniczyć w kosztach strony pozwanej w 7,8 % ich wysokości, tj. w kwocie 355,68 zł. W konsekwencji powodowie powinni co do zasady zwrócić pozwanej 1.857,12 zł.

Mając jednak na względzie treść art. 102 kpc oraz przywołane wyżej okoliczności, Sąd zasądził od powodów na rzecz pozwanej połowę tych kosztów tj. kwotę 928,56 zł, odstępując jednocześnie od obciążania ich pozostałymi kosztami strony przeciwnej.

Strony powinny w wyliczonym wyżej stosunku partycypować również w kosztach sporządzonej na potrzeby niniejszego procesu opinii biegłego (2.343 zł). Pozwani powinni więc uczestniczyć w kosztach opinii biegłego do wysokości 2.160 zł (2.343 x 92,2%). W konsekwencji na podstawie art. 113 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych należało nakazać ściągnięcie od nich na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Słupsku kwotę 1.160 zł (uwzględniając uiszczona w toku procesu zaliczkę w kwocie 1.000 zł).

Pozwana powinna zaś uczestniczyć w kosztach sporządzenia opinii biegłej do wysokości 183 zł (2.343 zł x 7,8 %). Z tego też względu na podstawie art. 113 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych należało nakazać ściągnięcie od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Słupsku kwotę 183 zł.

Kierując się dyspozycją art. 102 kpc, Sąd Okręgowy postanowił odstąpić od obciążania powodów kosztami postępowania zażaleniowego.

Wskazany przepis wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc jednocześnie wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Szczególne znaczenie dla możliwości jego zastosowania ma ocena zachowania się stron z punktu widzenia zasad współzycia społecznego. Jako rozwiązanie szczególne nie podlega wykładni rozszerzającej i wymaga do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Ustawodawca nie konkretyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi.

Tym nie mniej analizując przedmiotową sprawę stwierdzić należy, że wystąpiły w niniejszej sprawie przesłanki do odstąpienia od obciążenia powodów kosztami postępowania zażaleniowego. Nie można bowiem nie zauważyć, iż stroną pozwaną jest duża spółka prawa handlowego, która w pierwszej kolejności sama winna była uregulować kwestie związane z zajmowaniem bez tytułu prawnego nieruchomości.

Mając powyższe na względzie orzeczono jak w sentencji postanowienia na podstawie art. 397 kpc w zw. z art. 386 § 1 i art. 385 kpc.